

I

(Rezolucje, zalecenia i opinie)

ZALECENIA

RADA

ZALECENIE RADY

z dnia 28 czerwca 2011 r.

w sprawie polityk na rzecz ograniczania zjawiska przedwczesnego kończenia nauki

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

(2011/C 191/01)

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 165 i 166,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Termin „przedwczesne kończenie nauki” ma zastosowanie do osób, które kończą kształcenie i szkolenie jedynie z wykształceniem średnim I stopnia lub niższym i nie kontynuują kształcenia ani szkolenia.
- (2) Od ograniczenia zjawiska przedwczesnego kończenia nauki w zasadniczy sposób zależy realizacja kilku najważniejszych celów strategii „Europa 2020”. Ograniczanie tego zjawiska służy zarówno celowi, którym jest „inteligentny wzrost” – gdyż zakłada poprawę poziomu kształcenia i szkolenia, jak i celowi w postaci „wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu” – gdyż przeciwdziała jednemu z głównych czynników decydujących o zagrożeniu bezrobociem, ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Dlatego w strategii „Europa 2020” przewidziano wymierny cel podstawowy, którym jest obniżenie odsetka osób przedwcześnie kończących naukę z 14,4 % w 2009 roku do poniżej 10 % w 2020 roku. Państwa członkowskie podjęły się wyznaczenia krajowych wymiernych celów, uwzględniających ich sytuację wyjściową i kontekst krajowy.
- (3) W wytycznych dotyczących polityki zatrudnienia państw członkowskich zawartych w decyzji Rady 2010/707/UE⁽¹⁾ odnoszących się do realizacji strategii

„Europa 2020”, wezwano państwa członkowskie do podjęcia wszelkich koniecznych działań, by zapobiegać przedwczesnemu kończeniu nauki.

- (4) W inicjatywie przewodniej „Europejska platforma współpracy w zakresie walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym” określono ramy działań mających zapewnić spójność społeczną i terytorialną i skoncentrowano się przy tym w szczególności na przerwaniu cyklu defaworyzacji i intensyfikowaniu działań zapobiegawczych. Inicjatywa ta nakierowana jest na realizację wymiernego celu podstawowego strategii „Europa 2020”, którym jest wydzwignięcie w ciągu najbliższej dekady co najmniej 20 mln osób z ubóstwa i wykluczenia społecznego.
- (5) Celem inicjatywy przewodniej „Mobilna młodzież” realizowanej w ramach strategii „Europa 2020” jest „poprawa wyników i podniesienie atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej oraz podniesienie jakości wszystkich poziomów kształcenia i szkolenia w UE, łącząc doskonałość z ideą sprawiedliwości, poprzez wspieranie mobilności studentów i stażystów oraz poprawę sytuacji młodzieży na rynku pracy”.
- (6) W konkluzjach Rady z dnia 5–6 maja 2003 roku w sprawie poziomów referencyjnych wyznaczających średni europejski wynik w dziedzinie kształcenia i szkolenia (poziomy odniesienia) stwierdzono, że do 2010 roku odsetek osób przedwcześnie kończących naukę powinien wynieść poniżej 10 %; osoby przedwcześnie kończące naukę zdefiniowano tam jako osoby w wieku 18–24 lat o wykształceniu średnim I stopnia lub niższym, nieuczestniczące w dalszym kształceniu ani szkoleniu. Wyznaczony poziom odniesienia nie został osiągnięty. Co siódma młoda osoba kończy obecnie kształcenie lub szkolenie, nie ukończywszy kształcenia średniego II stopnia.

⁽¹⁾ Dz.U. L 308 z 24.11.2010, s. 46.

- (7) W rezolucji Rady z dnia 15 listopada 2007 r. w sprawie nowych umiejętności w nowych miejscach pracy⁽¹⁾ podkreślono, że należy podnieść ogólny poziom umiejętności oraz nadać priorytet kształceniu i szkoleniu osób zagrożonych wykluczeniem ekonomicznym i społecznym, w szczególności osób przedwcześnie kończących naukę. Zwrócono także uwagę, że należy zapewnić usługi doradztwa zawodowego i indywidualne plany szkoleń osobom szukającym pracy oraz rozwinąć system walidacji efektów kształcenia formalnego, nieformalnego i pozaformalnego.
- (8) W konkluzjach Rady z dnia 22 maja 2008 r. w sprawie uczenia się dorosłych doceniono rolę uczenia się dorosłych w radzeniu sobie ze zjawiskiem przedwczesnego kończenia nauki: daje ono drugą szansę osobom dorosłym nieposiadającym kwalifikacji, szczególnie jeżeli chodzi o umiejętności podstawowe, umiejętności informatyczne oraz naukę języków obcych.
- (9) W konkluzjach z dnia 12 maja 2009 r. w sprawie strategicznych ram europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia („ET 2020”) Rada ustaliła, że do 2020 roku odsetek osób przedwcześnie kończących kształcenie i szkolenie powinien wynieść poniżej 10 %.
- (10) W konkluzjach Rady z dnia 26 listopada 2009 r. w sprawie kształcenia dzieci ze środowisk migracyjnych odnotowano, że choć znaczna liczba dzieci z takich środowisk dobrze radzi sobie w szkole, to zwykle istnieje większe prawdopodobieństwo, że uczniowie tacy przedwcześnie zakończą naukę. Średni odsetek uczniów przedwcześnie kończących naukę w Unii jest wśród migrantów dwukrotnie wyższy niż wśród uczniów miejscowych. Dostępne dane wskazują, że odsetek ten jest jeszcze wyższy w przypadku ludności romskiej.
- (11) W maju 2010 roku Rada w konkluzjach w sprawie społecznego wymiaru kształcenia i szkolenia stwierdziła, że aby skutecznie zapobiegać zjawisku przedwczesnego kończenia nauki, należy na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym pogłębiać wiedzę o tym, które grupy są grupami ryzyka w tym zakresie, oraz stworzyć systemy, które wcześniej wskażą, kto podlega takiemu ryzyku. Rada uznała, że należy wdrażać kompleksowe, horyzontalne strategie polegające na szeregu ogólnoszkolnych i systemowych działań, które będą przeciwdziałać różnorodnym czynnikom powodującym przedwcześnie kończenie nauki.
- (12) Przyczyny przedwczesnego kończenia nauki różnią się w zależności od państwa oraz od regionu. Polityka na rzecz ograniczania zjawiska przedwczesnego kończenia nauki musi być dostosowana do specyficznej sytuacji danego miejsca, regionu lub państwa; nie ma jednego rozwiązania, które byłoby odpowiednie dla wszystkich państw członkowskich.
- (13) Mimo różnic pomiędzy państwami i pomiędzy regionami, wyraźnie dostrzec można, że we wszystkich państwach członkowskich przedmiotowe zjawisko w większym stopniu dotyka grupy defaworyzowane i słabsze. Ponadto, wśród osób, które przedwcześnie kończą kształcenie lub szkolenie, jest nieproporcjonalnie wiele młodych osób o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Przedwczesne kończenie nauki wynika z defaworyzacji społecznej, a zarazem utrwała ryzyko wykluczenia społecznego.
- (14) Europejskie ramy kompleksowej polityki w zakresie przedwczesnego kończenia nauki mogą – w pełni respektując zasadę pomocniczości – pomóc państwom członkowskim zweryfikować prowadzoną politykę, opracować krajowe programy reform w ramach strategii „Europa 2020” oraz wdrożyć strategie o dużym oddziaływaniu oraz dobrym wskaźniku efektywności kosztów. Ramy takie mogą także stanowić podstawę współpracy w kontekście otwartej metody koordynacji oraz sugerować wykorzystanie unijnych instrumentów finansowania.
- (15) Rezultaty reform edukacyjnych nie są natychmiastowe. Aby w ciągu najbliższej dekady zmniejszyć odsetek osób przedwcześnie kończących naukę i osiągnąć wymierny cel strategii „Europa 2020”, należy jak najszybciej wprowadzić kompleksowe, horyzontalne strategie w zakresie przedwczesnego kończenia nauki,

NINIEJSZYM ZALECA PAŃSTWOM CZŁONKOWSKIM, BY:

Skorzystały – biorąc pod uwagę sytuację krajową – z kompleksowych ram znajdujących się w załączniku do niniejszego zalecenia i przy ich pomocy:

- 1) Określiły najważniejsze czynniki prowadzące do przedwczesnego kończenia nauki oraz obserwowały charakterystyczne cechy tego zjawiska na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym – i w ten sposób zyskały podstawę do ukierunkowanej i skutecznej polityki, opartej na faktach.
- 2) Zapewniły stworzenie do końca 2012 roku kompleksowych strategii w zakresie przedwczesnego kończenia nauki oraz zadbały o ich wdrażanie zgodnie z priorytetami krajowymi i z celami strategii „Europa 2020”. Przyjmuje się, że na kompleksowe strategie powinny się składać środki zapobiegawcze, interwencyjne i kompensacyjne, przy czym te ostatnie mają skłonić osoby, które przedwcześnie zakończyły naukę, by do niej powróciły.
- 3) Zadbały o uwzględnienie w tych strategiach odpowiednich środków odnoszących się do grup, które w danym państwie członkowskim są bardziej narażone na przedwcześnie zakończenie nauki, takich jak dzieci ze środowisk defaworyzowanych pod względem społeczno-ekonomicznym, ze środowisk migracyjnych lub romskich lub dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych.
- 4) Zapewniły spójne objęcie tymi strategiami zarówno kształcenia ogólnego, jak i kształcenia i szkolenia zawodowego oraz wyzwań charakterystycznych dla każdego z tych systemów.
- 5) Uwzględniły środki, które wspierają zmniejszanie odsetka uczniów przedwcześnie kończących naukę, w odpowiednich politykach nakierowanych na dzieci i młodzież oraz koordynowały działania różnych sektorów polityki.

⁽¹⁾ Dz.U. C 290 z 4.12.2007, s. 1.

6) Pamiętając, że kluczowa rola przypada nauczycielom, kadry kierowniczej szkół i pozostałemu personelowi pedagogicznemu, zadbały o angażowanie w te środki i działania wszystkich stosownych zainteresowanych stron, po to by pomóc osobom narażonym na przedwczesne zakończenie nauki, także tym, które już ją przedwcześnie zakończyły.

ZWRACA SIĘ DO KOMISJI, BY:

- 1) W kontekście ET 2020 wspierała państwa członkowskie w ich wysiłkach, monitorując sytuację na różnych szczeblach edukacji we wszystkich państwach członkowskich w celu określenia panujących tendencji.
- 2) Wspierała strategie państw członkowskich przez wymianę doświadczeń i sprawdzonych rozwiązań oraz ułatwiała państwom członkowskim skuteczne partnerskie uczenie się, tworzenie sieci kontaktów oraz eksperymentowanie z nowatorskimi podejściami, jeżeli chodzi o środki mające ograniczyć zjawisko przedwczesnego kończenia nauki i poprawić efekty edukacyjne dzieci z grup narażonych na przedwczesne zakończenie nauki.
- 3) Uwzględniła środki wspierające ograniczanie odsetka osób przedwcześnie kończących naukę we wszystkich odpowiednich działaniach Unii nakierowanych na dzieci i młodych dorosłych.
- 4) Wspierała opracowywanie skutecznych polityk przeciwdziałających przedwczesnemu kończeniu nauki poprzez inicjo-

wanie analiz porównawczych i badań naukowych oraz zachęcała państwa członkowskie do współpracy w tym obszarze.

- 5) Zadbała – we współpracy z państwami członkowskimi i bez uszczerbku dla negocjacji nad przyszłymi ramami finansowymi – by programy Unii z zakresu uczenia się przez całe życie, problematyki młodzieżowej i badań naukowych oraz europejskie fundusze strukturalne wspierały realizację strategii państw członkowskich w zakresie przedwczesnego kończenia nauki oraz przyczyniały się do realizacji tych strategii.
- 6) Przedstawiała okresowe sprawozdania z postępów w realizacji wymiernego celu strategii „Europa 2020” i z wdrażania przez państwa członkowskie strategii w zakresie przedwczesnego kończenia nauki – w ramach rocznej wizji wzrostu gospodarczego oraz w ramach rozwiązań sprawozdawczych przyjętych w kontekście ET 2020.

Sporządzono w Luksemburgu dnia 28 czerwca 2011 r.

W imieniu Rady

FAZEKAS S.

Przewodniczący

ZAŁĄCZNIK

RAMY KOMPLEKSOWYCH POLITYK NA RZECZ OGRANICZANIA ZJAWISKA PRZEDWCZESNEGO KOŃCZENIA NAUKI

Strategie w zakresie przedwczesnego kończenia nauki powinny być oparte na krajowej, regionalnej i lokalnej analizie warunków sprzyjających temu zjawisku, gdyż za wartościami średnimi często skrywają się znaczne różnice między regionami lub państwami. Osoby, które przedwcześnie kończą naukę, to grupa niejednorodna, a indywidualne motywacje prowadzące do przedwczesnego zakończenia nauki znacznie się różnią. Ważnymi czynnikami są sytuacja w rodzinie oraz szerszy kontekst społeczno-ekonomiczny, taki jak chęć wejścia na rynek pracy. Ich wpływ zależy od struktury systemu kształcenia i szkolenia, od dostępnych możliwości uczenia się i od warunków nauki. Ważną rolę w ograniczaniu zjawiska przedwczesnego kończenia nauki może odegrać koordynacja polityk w zakresie dobra dzieci i młodzieży, zabezpieczenia społecznego, zatrudnienia młodych i perspektyw kariery zawodowej.

1. Określenie głównych czynników i obserwacja

Proces przedwczesnego kończenia nauki ma złożone i zróżnicowane przyczyny, ale często wiąże się z defaworyzacją pod względem społeczno-ekonomicznym, niskim poziomem wykształcenia rodziny, wyobcowaniem z systemu edukacyjnego lub słabymi wynikami, chęcią wejścia na rynek pracy lub zespołem problemów społecznych, emocjonalnych i edukacyjnych, które zwiększają ryzyko przedwczesnego zakończenia nauki.

Uwzględnić należy typ kształcenia uczniów. W niektórych państwach członkowskich uczniowie, którzy napotykali trudności w kształceniu ogólnym, często wybierają ścieżkę kształcenia i szkolenia zawodowego. W takim przypadku na szkołach zawodowych spoczywa szczególna odpowiedzialność i stoi przed nimi szczególne zadanie w zakresie zmniejszania odsetka uczniów przedwcześnie kończących naukę. Polityka oparta na faktach wymaga poświęcenia szczególnej uwagi wynikom w tym zakresie w poszczególnych sektorach kształcenia i szkolenia.

Opracowanie opartych na faktach i opłacalnych polityk zapobiegania przedwczesnemu kończeniu nauki wymaga gromadzenia i przechowywania danych o tym zjawisku. To powinno umożliwić jego analizę na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym. Na dane takie mogą się składać informacje o odsetku uczniów przedwcześnie kończących naukę, o przechodzeniu z jednego poziomu edukacji na kolejny, o odsetku osób rozpoczynających i kończących kształcenie średnie II stopnia, a także o nieobecnościach w szkole i zachowaniach świadczących o jej unikaniu.

- Gromadzenie informacji powinno umożliwić analizę najważniejszych przyczyn przedwczesnego kończenia nauki – w podziale na grupy uczniów, kategorie szkół, rodzaje placówek kształcenia i szkolenia, gminy lub regiony.
- Zestawienie danych o przedwczesnym kończeniu nauki z danymi kontekstowymi, takimi jak informacje społeczno-ekonomiczne, może pomóc lepiej ukierunkować środki i polityki. Użyteczne w tym mogą być także gromadzenie i analiza informacji o motywacjach osób przedwcześnie kończących naukę, o ich zatrudnieniu i perspektywach kariery zawodowej.
- Ocena skuteczności i wydajności istniejących środków politycznych, których celem jest ograniczanie odsetka osób przedwcześnie kończących naukę, stanowi ważną podstawę do ulepszania strategii i programów mających zwiększyć szanse uczniów na pomyślne ukończenie szkoły.

2. Ramy polityki

Na kompleksowe strategie w zakresie przedwczesnego kończenia nauki składają się: kombinacja różnorodnych polityk, koordynowanie działań między różnymi sektorami polityki oraz uwzględnianie środków pomagających ograniczać zjawisko przedwczesnego kończenia nauki we wszystkich odpowiednich politykach dotyczących dzieci i młodzieży. Poza politykami edukacyjnymi promującymi wysoką jakość systemów szkolnictwa chodzi przede wszystkim o politykę społeczną i usługi wsparcia oraz o polityki: zatrudnieniową, młodzieżową, rodzinną i integracyjną. Równie ważne są: horyzontalna koordynacja działań zaangażowanych podmiotów oraz wertykalna koordynacja działań podejmowanych na różnych poziomach administracji. Strategie w zakresie przedwczesnego kończenia nauki powinny obejmować zapobieganie, interwencję i kompensację. Państwa członkowskie powinny odpowiednio dobrać konkretne elementy swojej strategii do okoliczności i kontekstu.

2.1. POLITYKI ZAPOBIEGAWCZE mają zmniejszyć ryzyko przedwczesnego zakończenia nauki, zanim jeszcze pojawią się problemy. Tego rodzaju działania optymalizują ofertę edukacyjną w celu uzyskania lepszych efektów uczenia się oraz usunięcia przeszkód na drodze do pomyślnego ukończenia szkoły.

Celem wspomnianych polityk jest wczesne zbudowanie solidnego fundamentu pod rozwój potencjału dzieci i ich udaną integrację w szkole. Na polityki zapobiegawcze mogą się składać następujące elementy:

- 1) Dobra jakościowo wczesna edukacja i opieka nad dzieckiem służy wszystkim dzieciom, zwłaszcza dzieciom wywodzącym się ze środowisk defaworyzowanych, w tym dzieciom migrantów i Romów. Pozytywnie wpływa na formę fizyczną, rozwój społeczny i emocjonalny, umiejętności językowe i podstawowe umiejętności poznawcze. Ofertę powinna charakteryzować wysoka jakość, przystępna cena, odpowiednio przygotowani pracownicy oraz dostępność dla rodzin defaworyzowanych.

Przedmiotowe polityki mają na względzie organizację systemów kształcenia i szkolenia, zasoby udostępniane szkołom, dostępność, przenikanie się i elastyczność ścieżek edukacyjnych. Uwzględniają także zróżnicowaną sytuację kobiet i mężczyzn oraz wspieranie dzieci ze środowisk defaworyzowanych i dzieci posługujących się innym językiem ojczystym. Polityki zapobiegawcze mogą ponadto obejmować następujące elementy:

- 2) Rozszerzenie oferty edukacyjnej poprzez stworzenie możliwości kształcenia i szkolenia po ukończeniu wieku, w którym realizuje się obowiązek szkolny, może wpłynąć na zachowania młodzieży i jej rodzin oraz skutkować wyższym odsetkiem osób uzyskujących kwalifikacje na poziomie średnim II stopnia.
 - 3) Promowanie aktywnych strategii antyseparacyjnych i zapewnianie dodatkowego wsparcia szkołom znajdującym się na obszarach defaworyzowanych lub przyjmującym wielu uczniów ze środowisk defaworyzowanych pod względem społeczno-ekonomicznym pomaga im bardziej różnicować skład społeczny i poprawiać ofertę edukacyjną. Tym samym poprawiają się wyniki uczniów ze środowisk defaworyzowanych pod względem społeczno-ekonomicznym i zmniejsza się ryzyko przedwczesnego zakończenia przez nich nauki.
 - 4) Kładzenie nacisku na wartość, jaką jest różnorodność językowa, oraz pomoc uczniom posługującym się innym językiem ojczystym w sprawniejszym posługiwaniu się językiem nauczania, a w stosownym przypadku – także językiem ojczystym, jak również wspieranie nauczycieli w uczeniu dzieci o różnym poziomie kompetencji językowych może poprawić osiągnięcia edukacyjne dzieci ze środowisk migracyjnych i zmniejszyć ryzyko przedwczesnego zakończenia przez nie nauki.
 - 5) Zwiększanie zaangażowania rodziców, skłanianie ich do ściślejszej współpracy ze szkołą oraz tworzenie partnerstw między szkołami a rodzicami może zwiększyć motywację uczniów do nauki.
 - 6) Zwiększanie elastyczności i przenikania się ścieżek edukacyjnych, na przykład poprzez system modułów lub naprzemienność szkoły i pracy, pomaga przede wszystkim uczniom osiągającym słabsze wyniki w nauce; może też skłaniać ich do kontynuowania kształcenia i szkolenia, skoro jest ono lepiej dostosowane do ich potrzeb i możliwości. Rozwiązanie takie pomaga także uwzględnić przyczyny przedwczesnego kończenia nauki związane z płcią, takie jak wczesne wchodzenie na rynek pracy czy cięższe nastolatki. Uważa się ponadto, że ograniczenie zjawiska powtarzania roku i zastępowanie go elastycznym, indywidualnym wsparciem może skutkować mniejszym odsetkiem osób przedwcześnie kończących naukę.
 - 7) Wzmocnienie dobrych jakościowo ścieżek zawodowych oraz zwiększenie ich atrakcyjności i elastyczności daje zagrożonym uczniom wiarygodną alternatywę dla przedwczesnego zakończenia nauki. Kształcenie i szkolenie zawodowe odpowiednio włączone w ogólny system kształcenia i szkolenia otwiera alternatywne ścieżki ku kształceniu średniemu II stopnia i ku szkolnictwu wyższemu.
 - 8) Zacieśnianie powiązań między systemami kształcenia i szkolenia a sektorem zatrudnienia, po to by zaakcentować, jak korzystnie na przyszłe szanse znalezienia zatrudnienia wpływa ukończenie edukacji. Działanie to powinno przyjmować formę praktyk zawodowych lub większego zaangażowania pracodawców w szkolnictwo.
- 2.2. POLITYKI INTERWENCYJNE mają zapobiegać przedwczesnemu kończeniu nauki poprzez poprawę jakości kształcenia i szkolenia na szczeblu instytucji edukacyjnych, poprzez reagowanie na wczesne sygnały ostrzegawcze oraz poprzez zapewnianie ukierunkowanego wsparcia uczniom lub grupom uczniów zagrożonych przedwczesnym zakończeniem nauki. Polityki te są realizowane na wszystkich szczeblach edukacji, począwszy od wczesnej edukacji i opieki nad dziećmi po kształcenie średnie II stopnia.

Na szczeblu szkół lub instytucji szkoleniowych strategie zapobiegania przedwczesnemu kończeniu nauki są włączone w ogólną politykę rozwoju szkoły. Ich celem jest budowanie sprzyjających warunków nauki, poprawa jakości i innowacyjności nauczania, zwiększanie kompetencji nauczycieli w radzeniu sobie z różnorodnością społeczną i kulturową, a także opracowywanie sposobów zapobiegania przemocy i zastraszeniu. Na polityki interwencyjne na szczeblu szkół lub instytucji szkoleniowych mogą składać się następujące elementy:

- 1) Przekształcanie szkół w społeczności osób uczących się oparte na wspólnej dla wszystkich stron wizji rozwoju szkoły, wykorzystywanie doświadczenia i wiedzy wszystkich osób oraz zapewnianie otwartego, inspirującego i przyjaznego otoczenia, aby zachęcić młodych ludzi do kontynuowania kształcenia i szkolenia.
- 2) Rozwijanie systemów wczesnego ostrzegania o zagrożonych uczniach może pomóc podejmować skuteczne działania, zanim jeszcze pojawią się problemy, uczniowie zaczną się izolować, wagarować lub przedwcześnie zakończą naukę.
- 3) Nawiązywanie kontaktów z rodzicami i innymi podmiotami zewnętrznymi w stosunku do szkół, takimi jak służby działające w społeczności lokalnej, organizacje reprezentujące migrantów lub mniejszości, stowarzyszenia sportowe i kulturalne lub organizacje pracodawców i społeczeństwa obywatelskiego, pozwala wypracowywać całościowe rozwiązania, aby pomóc zagrożonym uczniom, i ułatwia dostęp do zewnętrznego wsparcia, takiego jak psychologowie, pracownicy socjalni, osoby pracujące z młodzieżą, ośrodki kultury oraz służby działające w społeczności lokalnej. Pomocą mogą tu służyć mediatorzy ze społeczności lokalnej, którzy potrafią ułatwić komunikację i budować wzajemne zaufanie.
- 4) Podstawowym warunkiem skutecznych działań na szczeblu szkoły jest wspieranie i wzmocnianie pozycji nauczycieli w pracy z zagrożonymi uczniami. Kształcenie nauczycieli oraz doskonalenie zawodowe nauczycieli i kadry kierowniczej szkół pomaga im radzić sobie z różnorodnością w klasie, wspierać uczniów ze środowisk defaworyzowanych pod względem ekonomiczno-społecznym oraz rozwiązywać trudne sytuacje dydaktyczne.

- 5) Zajęcia dodatkowe, prowadzone po lekcjach i poza szkołą, oraz zajęcia artystyczne, kulturalne i sportowe mogą poprawić samoocenę zagrożonych uczniów i zwiększyć ich odporność na trudności w nauce.

Na poziomie indywidualnym polityki interwencyjne mają zapewnić uczniom mogącym przedwcześnie zakończyć naukę zestaw mechanizmów wspierających, które można dopasowywać do ich potrzeb. Nakierowane są one zarówno na rozwój osobisty w celu zwiększania odporności zagrożonych uczniów, jak i na radzenie sobie z konkretnymi trudnościami, które mogą mieć charakter społeczny, poznawczy lub emocjonalny. Polityki interwencyjne na indywidualnym poziomie mogą obejmować następujące elementy:

- 1) Mentoring pomaga uczniom radzić sobie z konkretnymi trudnościami szkolnymi, społecznymi lub osobistymi. Zarówno w przypadku podejścia indywidualnego (mentoring), jak i pracy w małych grupach (tutoring) uczniowie otrzymują ukierunkowane wsparcie, często ze strony kadry nauczycielskiej, członków społeczności lub rówieśników.
 - 2) Dopasowywanie nauczania do potrzeb uczniów, wzmacnianie zindywidualizowanych strategii nauki oraz zapewnianie wsparcia uczniom zagrożonym pomaga im dostosowywać się do wymogów edukacji formalnej i przełamywać bariery w systemie kształcenia i szkolenia, a tym samym może przyczynić się do ograniczenia zjawiska powtarzania roku.
 - 3) Udoskonalenie poradnictwa i doradztwa pomaga uczniom w wyborze kariery zawodowej oraz w przechodzeniu do kolejnych etapów kształcenia lub z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia. Ogranicza przypadki podejmowania niewłaściwych decyzji, opartych na nierealistycznych oczekiwaniach lub niewystarczających informacjach. Pomaga młodym ludziom w dokonywaniu wyborów, które odpowiadają ich ambicjom, zainteresowaniom i uzdolnieniom.
 - 4) Dbanie, by młodzi ludzie, którzy z powodu sytuacji ekonomicznej mogą przedwcześnie zakończyć naukę, mieli dostęp do odpowiedniego wsparcia finansowego. Jeżeli zostanie to uznane za stosowne, wsparcie takie można uzależnić od konkretnych warunków lub powiązać ze świadczeniami socjalnymi.
- 2.3. POLITYKI KOMPENSACYJNE mają pomagać osobom, które przedwcześnie zakończyły naukę, powrócić do niej, oferując drogi powrotu do kształcenia i szkolenia oraz drogi do zdobycia niezyskanych wcześniej kwalifikacji. Na polityki kompensacyjne mogą się składać następujące elementy:

- 1) Skuteczne programy edukacji drugiej szansy zapewniają osobom, które przedwcześnie zakończyły naukę, warunki nauki dostosowane do ich szczególnych potrzeb, przewidują uznawanie wcześniejszej nauki i sprzyjają dobremu samopoczuciu. Programy te różnią się od szkoły zarówno pod względem organizacyjnym, jak i pedagogicznym; często charakteryzują je: nauka w małych grupach, zindywidualizowane, dostosowane do wieku i innowacyjne metody nauczania oraz elastyczne ścieżki edukacyjne. O ile to możliwe, powinny one być łatwo dostępne i nieodpłatne.
- 2) Różne drogi powrotu do kształcenia i szkolenia głównego nurtu, których zapewnienie jest istotne. Zajęcia przejściowe – kładące duży nacisk na doradztwo – mogą pomóc w przezwyciężaniu wcześniejszych niepowodzeń szkolnych i ponownym włączeniu się w edukację głównego nurtu.
- 3) Uznawanie i walidacja efektów wcześniejszego uczenia się, w tym kompetencji nabytych w ramach uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, zwiększają wiarę młodych ludzi we własne siły i ich samoocenę oraz ułatwiają im powrót do edukacji. Mogą motywować ich do kontynuowania kształcenia i szkolenia oraz pomóc im w rozpoznawaniu uzdolnień i dokonywaniu lepszych wyborów zawodowych.
- 4) Ukierunkowana, indywidualna pomoc łączy społeczne, finansowe, edukacyjne i psychologiczne wsparcie dla młodych ludzi, którzy borykają się z trudnościami. Szczególnie ważna jest dla młodych ludzi, którzy doświadczają poważnych przykrości społecznych lub emocjonalnych utrudniających im kontynuowanie kształcenia lub szkolenia.